

آبونه شرائطی : هر یر ایچون
سنه لکی (۴۰۰) الی ایلی
(۲۲۵) ممالک اجنبیه ایچون
سنه لکی (۴۵۰) ، آلی ایلی
(۲۵۰) غروشدردر .

نسخه سی ۷۰۵ غروشدردر .
سنه لکی ۵۲ عدددر .

اداره خانه : باب عالی جاده سنده
رشید افندی خاندنه

اخطارات

آبونه بدلی پشیندر .

مسلكه موافق آثار مع المنونیه
قبول اولتور . درج ایدلین
یازیر احاده اولتماز .

والله یهدی من یشاء الی صراط مستقیم

کتابخانه

آدمه سی تبویقنده آیرنجیه
• غروش کوندرملیدردر .

مکتوبلرک امضاری واضح
واوقوناقلی اولسی وآبونه
صره نومروسی محتوی
بولونمسی لازمدر

ممالک اجنبیه ایچون آبونه
اولانلرک آدرسلرینک
فرانسزجه یازلسی رجا اولتور .

پاره کوندرلدیکی زمان نهیه
داثر اولدینی بیلدیرلسی
رجا اولتور

اتبعون اهدکم سیلیل الرشاد

صاحب و مدیر
اشرف ادیب

باش محرر
محمد خاکف

دها بارز بر صورتده تجلی ایدن تردیات اجتماعیته اوکنه کچمک ، ترقیات عصریهی اقتطاف ایده بیلیمک امیدینه دوشمک بر خطادر . مدنیت عصریهته اقتضا ایتدیردبکی دواملی و مدید مساعی به بارلرده ، دانسلرده دوامه امکان وارمیدر ؟ ذوق ونوش ایله اعصابی کوشه مش برکسه ارزو ایتسده جوالت فکریه بی حائر اوله ماز بالخاصه هر دورلو لوازمات سفاهتدن چوق اول محتاج اولدیغمز عالمی ، سناعی فعالیتلرک نقطه استنادی ، دها دوغریسی یکانه قوه محرکسی مقامنده بولنان عزم و متانت آنجق ایمان ایله مشبوع بر محیطده تکاتف ایده بیلیر . هیئت اجتماعیته مزک تشنه بولدیغی ترقیات عصریه به اعظمی سرعتله وصول امکانی ما یاتک اس الیاسی اولان عزم و ایمانی تقویه ایتمکه ممکندر .

بمزات ملیهته ، اخلافک ، دینیزک محافظه سی اجتماعی تهله کله قارشی الی موافق مدافعه واسطه سی اولدیغی قدر ترقی و کمالانک ده الی قوتلی تمایلدر . الحاصل حربده مدافعه وطن ایچون ، صلحده ترقی بی ، اقتطاف ایچون یکانه چاره ، یکانه دستور شویکی کله در یوکسک ایمان یوکسک معنویات !

حسن حکمت

مدرسه لرده انقلاب کیریور !

مدرسه نشینلرک فلسفه فکریه لری « عالم حادثدر . دبییه بر دعوی آچقندن و بودعوی « چونکه متغیردر . دبییه تعلیل ایتمکدن عبارتدی . مدرسه لرک علم کلام کنابلری هپ ، بودعوی ایله ، بو دلیلک جرح و تعدیللریله طولو ایدی . بو مسئله ، سنه لرحه کندیسیله اشتغال اولنان بر موضوع ایدی . مدرسه لر ، کائناتده هر شیئه حادث ، متغیر ، انقلابه محکوم نظریه باقیوردی . فقط ، کندیسنکده کائناتدن بر جزء اولدیغی ، بو فلسفه موجبجه کندیسنکده حدوته ، تغیره ، انقلابه محکوم بولندیغی خاطرینه کتیرمیوردی . بو صورتیه ، کندی فلسفه سنک طوغریباغنه بالذات کندیسی اینغیور کبی کوزو کیوردی . حربلر ، اوکا ، سار هرشی کبی ، کندیسنکده حادث ، متغیر ، انقلابه محکوم اولدیغی اکلاتدی . بر قاج بییک طلبه سی واردی کندیسنک بالکنز استانبولده کی مقداری بر قاج یوزی متجاوز ایدی . هر برینک اصغری اوله زق اون ، اوز بش قادر حجره سی بولنیوردی . طلبه ، کم بیلیر ؟ نه قادر بریکون تشکیل ایدن بو حجره لره صیغمیوردی . سنه دن سنه به کن طلبه تک ، باشی صوقه جق بریر بولماسی الی مشکل بر مسئله ایدی . بر حجره ده اصغری اوج ، درت طلبه اقامت ایدیوردی . طلبه تک ازدحامی خانلری بیله بز مدرسه حالیه کتیرمشدی . درس و کاتنده حجره دعوالری محاکمه کی حقوق و جزا دعوالرندن چوق فضله ایدی . سنه دن سنه به اجرا ایدیان حجره توزیعانی استیفاف و تمیزه تابع دعوالر کبی اوزایوب کیدیوردی .

وقوعی محتمل اولان بحرانلر ایتسانده ملتلی قورتاران آنجق سجه لری و قوه معنویه لری اولمشدر . ایش مدافعه مملکتته تعلق ایتدیکی زمان ولوکه دنیانک خزینه لرینه جهانک وسائط ماده سنه استناد ایتسون هیچ بر ملتک ، سجه و اخلاقک اقتضا ایتدیردبکی قوای اخلاقیه ایله مشبوع اولدقچه یاشاملرینه امکان یوقدر .

قرون اولی و وسطی تاریخلرندن صرف نظر ، بالکنز مجاهده ملیه تاریخی بو متعارفانک ، یکی و اک جالی بر مثالدر . جهانک مظاهرت ماده سنه استناد ایدن یونان ، مالک اولدیغی مبدول وسائط حریه و تخریبیه به ، بتون آوروپا صرافلرینک کیشه لرینه قدر دایانان مالی منابعه رغماً ، طویسز تفنکسز ، پاره سز فقط ایمانی قوتلی ، سجه سی تام ، اخلاقی یوکسک و کالات انسانیه به مالک اولان محترم ، ملتیز قارشوسنده سر نکون اولدی . وسائط ماده ده کی ناقابل قیاس نقصانیه رغماً حق حقیقته ظفری آنجق معنویاتک و ایمانک قوتیه ممکن اوله بیلدیکی انکار قبول ایتیز حقیقتلردندر .

کوستارولوبون ظفر مزدن بحث ایدرکن عیناً دیورکه : بر فیلسوف ایچون ، مسلمانلرک بو یکی طرز حرکتلی بیوک بر درس عبرتدر . چونکه دنیایی اداره ایتیش اولان قوای دینیته تک الان دخی ناصل اداره ایتمکه اولدیغی کوستریور [*] .

بر غرب عالمی اعتراف حقیقه سوق آتیده کی سوزلرده ده انطاق حق موجوددر . « دینی فرضیه لر ، علمی فرضیه لره قیاس ایدیه بیلیر . ایکنجیلرندن واز کچمک نه قدر مشکل ایسه برنجیلرندن واز کچمکده اودرجه کوچدر . بتون معلوماتلر منزک اساسی ، علمی فرضیه لر اوزرینه قورولمشدر . بتون مدینت لرده دینی فرضیه لر اوزرینه بنا ایدلمشدر ، مادامکه کالات ماده ته متوقف علیهی کمال ایماندر . شو حالده مدنیت حاضر تک علوم فنونه ، صنایع مثبته سندن استفاده ایدرک نائل رفا ، و ثروت و اسباب مدافعه اعتباریه قوی الشکیمه بر موجودیت مالک اولمق ایچون یکانه چاره اوله رق دیندار ، سجه لی ، خلوق ، متساند بولمق مجبوریتنده یز . بومفهوملرک وجه مخالفی اولان مسامحه کارلق ، متردیلک ، لاابایلک ، خودبینیلک هدف اصلی بی تشکیل ایدن ترقی و تجدد ، عمران و رفاه ایچون تام بر انکلدر .

بوکار غمغریبک فضائل رینه هیئت اجتماعیته مزه فرجه باب دخول اولان فضایح و ردائلی تربیه ملیه داخلده هیچ بر مانعه به اوغرامتسزین . اجرای تخریبانه فرصت بولمده در .

دانسی ، قساری ، قادینی لوازمات مدنیه میاننده عد ایدن ذهنیت اجتماعی موجود قالدقچه ، هر کون مطبوعات سستونلرنده بییک دورلو اشکال التنده ینه بو اجتماعی فوضالر رواج بولورکن

تقدیم ایدنلر ، دست تکاپو اوزاتانلر ، او قلندر خانہ بی درکاه حاجانہ چویرنلر ، وصال مقصود ایچون دورلو دورلو التماس واسطہ لرینہ باش اورانلر ، او تکیہ درویشلرینی کبر و ضرور ایله چیلہ دن چیقارانلر ، وقیلہ ، مدرسہ لری بیلم نہ یاتانغی ، نہ او جانغی ، نہ آخوری عد ایدنلر ایدی ؛ اورالردہ یرلہ شہرک بر دورلو چیقماق ایستہ مینلر ، ینہ اونلر ایدی . بیلمیورز ، مدرسہ لریک او عنوانلری می دیکشمشدی ؛ یوقسہ ، اونلر ، اورالردہ اوتورہ جق برماہیتہ می کیرمشلردی ؛ حالادہ چیقمیو . رلر وچیقماق دخی ایستہ میورلر ! .

نہ قادر سریع بر انقلاب ، نہ درجہ قاهر بر تحولدرکہ تورک دولتنک آتی عصرلق عام و فن او جاقلری اولان ، اوکاتمدن ، تفیض تعالی ، ترقی ، قوت ، قدرت ، شوکت روحلرینی نفخ ایدن و نفخ ایتدیکی بورو حلالر ایله اونی نصف جهانہ حاکم بر موقعہ یوکسلتن ، اونلک بایراغنی اوروپادہ ، آفریقادہ ، آسیادہ ، عظمت و احتشام ایله موج ایتدیرن ، و بانہ سورلرینہ قدر اونی ایلریلہ تن ، عراقی ، سوریه بی ، حجازی ، مصری ، قفقاسیایی ، ما کدونیا بی ، تراکیایی ، ارناودانی ، ضربی و شرقی روم ابلی بی ، طونہ بی ، جزائری ، یعنی ، بیلم ، دہا نرہ لری اونلک ظل لواسی آلتہ التجاہیہ مجبور قیلان ، بوکونکی وارلغیزی صوک بر یادکار بر کذار اولہ راق بیراقان ، کتبخانہ لرمنی آثار علمیه و فنیہ سیلہ لبالب طولدیران ، بزنی اوروپاہ محتاج ایتمین ، اوروپاہ علم و فن اسبتادلنی یاپان ، آثار معماریه سیلہ شہر لرمنی مدنیت دنیاسی حالہ کتیرن او مؤسسات تاریخیہ بی ، اوحیات منبعلرینی ، او عرفان و ضیا او جاقلرینی آرزو قندہ بالادہ تعداد و تعریف اولنان کونا کون کیمسہ لریک سفاهتخانہ لری ، تجارتکاهلری ، مالکانہ لری ، اقامتکاهلری ، مال موروثلری کبی برشکلہ سوقدی . اورالردہ بلا اجرت ، بلا حرمت اوتورانلر ، باری اہانت ایتسہ لر ، بیقیماسہ لر ، یا قاسہ لر ، اورالری یا قوش بووالرینہ دوندیرمہ سہ لر ، بانیلرینک روحلرینہ فاتحہ او قومالرندن واز کچدک ؛ اجرای آہنک ایدہ رک ، عیش و نوش مجلسلری قورارق ، فحشخانہ حالہ قویاراق روحلرینی رنجیدہ ایتسہ لر ، قبرلرینی قسوتکاہہ چویرمہ سہ لر ینہ بر نعمت شناسلق اثری کوسترمش اولورلر .

بونلرک ایچلرنده ، شہسزہ ، عفتلی ، استقامتلی کیمسہ لر ، عائلہ لردہ وارد و چوقدر . فقط ، بونلر ، عفتسزلرک ، اخلاقسزلرک آرہ سنندہ مضطرب و متالم بولنیور . نہ چارہ کہ ، حیات بہالینغی ، فقیرلک ، کیمسہ سزلک ، او کیرالرینک چوقلغی ، خانہ صاحبلرینک انصافسزلنی یوزندن چیقماہ موفوق اولہ میورلر ، خواہ ، ناخواہ ، واضطرابلرہ ، او املرہ تحمل ایتک مجبوریتندہ قالورلر . بو کیلرینی چیقارماق بالطبع طوغری دکدر . فقط ، مدرسہ لردہ اقامتلری نہ زمانہ قدر دوام ایدہ جکدر ، اگر بویلہ دوام ایدوب کیدہ جک ایسہ ، برقاج سنہ سوکرہ ، بیقیمق یا قیق یوزندن ،

بوکشا کش عالندہ ایلک انقلابی حرب عمومی وجودہ کتیردی . الی سلاح طونان طلبہ بی یا قالا یارق جہاد و غنا میدانلرینہ کوتوردی . مدرسہ لر ، یا لکسز ، اونلرک آرقالرندن آغلا یورکبی اوتوشن کو کر جینلریلہ قالدی . طلبہ سنک عودتہ انتظاراً ، مشفق والدہ لر کبی ، اوزون مدت کوز یا شلری دوکدی . فقط ، بوتون انتظارلری بوشہ چیقدی . چونکہ طلبہ سی یا شہید اولہرق جہہ لردہ و یا خود معلول دوشہ رک مملکتندہ قالمشدی . سالم و صاغ قالانلردہ آنا طولینک استخلاص و استقلال حربینہ اشتراک ایتشدی . آنک ایچون او صیرالردہ مدرسہ لرہ یول اوغراتانلر اونلری عمیق بر سکوت ، حزین بز تحسیر ایچندہ کوریورلردی .

او حالدہ دوام ایدہ مہ دی . فاتح حریق و سائر حریتلر ، مہاجرتلر یکی بر انقلاب تولید ایلہ دی . مدارس ہجرہ لری قدیم سکنہ سی اولان طلبہ علومہ بدل حریتزدہ و ہجرتزدہ لر ایلہ طولدی . اونلر ایلہ دہ قالمادی ، ہر نوع انسانلرہ ، چشید چشید کیمسہ لرہ ملجأ و مأوی اولدی . عشرتخانہ اولدی ، طربخانہ اولدی ، فحشخانہ اولدی ، دہ بو اولدی ، سودجی دکانی اولدی ، قادینلری چالیشدیرمہ جمعیتی مرکزی اولدی ، دیکیش یوردی اولدی ، متقاعدین عسکرہ جمعیتی یوردی اولدی ، پولیس قرہ غولی اولدی ؛ حاصلی اودرجہ طولو کہ اسکی سکنہ سندن دہا چوق سکنہ یہ اقامتکاہ اولق مظهریتتہ ایردی . اولجہ خانلر مدرسہ یہ دونمش ایکن ، بو دفعہ ، مدرسہ لر خانہ ، آپارتمانہ اوتلہ پاییونہ دوندی . درس و کالتک اسکی مشغلہ سی ینہ عودت ایتدی . ہجرہ توزیمی مسئلہ سی اونی ینہ ہم قوہ قضائیہ ، ہم قوہ اجرائیہ حالہ کتیردی . دائرہ مشیخت صالونلری ہجرہ طلبی ایچون کان ارباب استدا ایلہ ہر کون طولوب بوشانیوردی .

درس و کالتک وظیفہ سی تبدیل ماہیت و قیافت ایتشدی . تدریسات اموریلہ اشتغال ، اوراسی ایچون فرعی بر وظیفہ حکمنہ کیرمشدی . وظیفہ اولیہ واصلیہ سی ارباب مراجعتہ ہجرہ توزیع ایتک ، بیتک ، توکنمک بیلمین ہجرہ نزاعلرینی حل و فصلہ چالیشماق ایدی . کیمنی چیقاریر ، کیمنی اسکان ایدر ، بعضاً چیقارمقدن عاجز قالیر ، بعضاً اسکانہ موفوق اولہ ماز ، دامن بوس نیاز اولانلرہ قارشی محجوبیت طویار ، حکم ویریر ، فقط ، حکمنی اجرا ایدہ من ، بعضاً حکمی دہ ، اجراسی دہ غیر عادلانہ اولور . فقیری چیقاریر ، زنکینی یرلشدیریر ، سرخوشی بیراقیر ؛ سرناخوشی چیقاریر ، ارباب عفتی طیشاری آثار ، بی عفتلری ایچری آلیر ، ہر طرفندن ایدیلن التماسلری اسعاف ایچون نہ یا بق لازم کلہ جکفی شاشیریر ، بعضاً بوکبی التماسلردن سرمست ضرور اولور . نہ شایان دقت بر انقلاب ونہ ارزان عبرت بر تحولدر ، کہ مدرسہ لردہ بر ہجرہ یہ ناائل اولہ بیلمک ایچون درس و کالتک استدا لر ، استرحامنامہ لر

بیع و شراسته جواز و ارسته ، بوجواز، ضرورت قطعیه حالنده در . بوضروتنی تقدیر و تعیین ایده جک ده ، حاکم الشرع در . بشقه بر کیمسه نك و هیچ بر مفاسك صلاحیتی داخلنده دکلدر . شرع اسلامك بو نقطه نظری يك طوضری و يك حکیماندر . چونکه اوقاف ، بویله تعرضدن مصون ، مستحکم بر قاعه حالنده طوتیلمازسه ، موجودیتی تحت تهلکیه کیر ، ادامه سی مشکل اولور .

ضرورت قطعیه حالنده صائیلان آثار و ققیه نك بدلاری ده راست کله سیه صرف اولنه ماز : بو جهت ده قیود و شروطه تابعدر . برنجی قید و شرط ، اوپاره ایله منقرض و قفی عیناً ممکن دکلسه ، نوعاً و جنساً یکیدن احیایتمکدر . تمیر دیگر له واقفک غایه اصلیه سفی ده کیشدیرمه به جک صورتده بشقه بروقف وجوده کتیرمکدر . شرع اسلامك بو قید و شرطی به يك معقول و يك حکیماندر . مادام که واقف ، معین و مشخص برغایه اوغورنده مالی عهد سندن چیقاریور ؛ اوغایه رعایتکار بولمق مدنی و انسانی بروظیفه حکمنه کیر . ناصل که ارباب و صیتک و صیتلری وجهله حرکت ایتک ، آرزولرینی عیناً رینه کتیرمک ده عینی درجه ده مدنی و انسانی بروظیفه تاقی اولنیور و هرمت بووظیفه یی حسن صورتله ایفا ایدیور . وقف ده و صیتک برنوع دیگریدر .

مدرسه لرك صائیلمه لری مسئله سی انسانی دیگر جهتدن دهامتاثر ایدیور . اولنرك كرك بنالرینی و كرك عرصه لرینی صائین آلاچق کیمسه لر ، بالطبع ، مدرسه حالنده و یاخود عرصه اوله رق محافظه ایده جک دکلدر . شه سز ، لرلینه بشقه بنالر یاپدیره جقدر . استانبولک هرسمتنده مدرسه لر وار . بو مدرسه لری صائین آلا نر میساننده ، سمتنه کوره ، عرصه لرینه میخانه ، فحشخانه ، تیازو وسینه ما بنالری ، غازیو ، بار و دانس محللری ، حیوان آخورلری ، کم بیلیر دهانه لر یاپدیرانلرده بولنه جقدر . مادام که میخانه جیلک ، عمومخانه جیلک مسلمانلره ده سرایت ایتدی ، مادام که محله لر آره سنده مسلمان میخانه جیلر تور دی ، مسلمان محله بقالاری هر نوع مسکرات صائیمایه باشلادی ، محله لر آره سنده عمومخانه لر آچیلور ، یارین هر هانکی بر مدرسه نك عرصه سنده بوکی بنالر ، خانه لر انشا ایله سینه هیچ بر مانع یوق دیمکدر . عصر لرجه علم دین تحصیلنه محل اولمش ، علم دین علماسی یتشدیرمش ، « اولیا یاتاغی » نامنی آلمش ، دولته ، ملت ، انسانیت ، دینی ، دنیوی ، علمی ، فنی بوقادار خدمت لر ایتمش بولنان مدرسه لرك او یله بر حاله کله سینه هر مسلمانك قلبی صیرلار ، جگری یانار ، هله بانیلرك ، مؤسس لرینك روحلری مطلقاً قان آغلار ، حشره قادار ناله و فغان ایله ، نانکور میراث یدیلره بدد طار یاغدیریر . مدرسه لرك حاللری ، استقباللری ، ماضیلری شایان حرمت دکلسه ، خیر خواه بانیلری حرمته مستحقدر . اولنرك الك بیوک حرمت ، روحلرینی تعذیب ایده جک حالانه میدان ویرمه مکدر .

مدرسه بنالرینك انقاضی بیله قلمایه جتدر . واحتمالدر که بیقیلان بنالرك انقاضی التنده قالانلردخی اوله جقدر . اوقاف اداره سی مدرسه لرك کندی حمایه سینه دودوع امانه الله اولدقلرینی خاطره بیله کتیرمک ایسته میور . نه آریور ، نه صوریور ، نه بیقلدیغندن خبری وار ، نه یاقیلدیغندن معلوماتی وار کویا ؛ مفتش لری وار ، بولنره معاش ویریور . عجبا بولنرك ووظیفه سی ندر ؛ آره صره کیتسه لر ، مدرسه لری تفتیش ایتسه لر ، بیقیلانه یاقیلانه باقسه لر ، بیقسانلره ، یاقانلره تنبهات و اخطار اتده بولنسه لر ، کنه می اولور ؛ استراحتلرینه خلل می کلیر ؛ کندی مؤسساستنه باقیان ، خراب و تراب اولمالرینه قارشو سیرجی و لا قید قالان بر اداره نك حکمت ادامه سی نه اولابیلیر ؛ هیچ دکلسه ، کندی بیندکلری دالی کندی اللریله کسمک غفلتی کوسترمه سله ؛ باری کندی منفعت شخصیه لرینی حمایه نامه ولی نعمت لرینی حمایه یولنی طوتسه لر یینه برایش کورمش اولورلر . فقط ، (اوردوم طویماز) ضرب مثلك تام بر ماضقی اولان اوقاف اداره سفی کندی منفعتی بیله ادرا کدن عاجز کوریورزا .

یومی غزته لرك ویزدکلری خبرلره نظراً ، مدرسه لر یکی بر انقلاب ، یکی بر تحول قارشو سنده قالمق اوزره بولنیور . معارف و کالتی مدرسه لرك کندی اداره سینه دور اولندیغندن ، بولنرك بعضیلرینی مکتب اتخاذ ایتک ، دیگر بعضیلرینی ده صائمق و بوپاره لر ایله یینه مکتب یاپدیرمق لزومندن بحث ایله مقام ولایت رسماً تبلیغ اتده بولنمش ، بوتبلیغات داره سنده حرکت ایتک ایچون بر قومیسون تشکیل اولمق اوزره ایتش . اکر بوخبر طوضری ایسه ، مدرسه الك مهم انقلابی بودفعه و بو صورتله کچیره جک دیمکدر . بز ، مدرسه بنا و عرصه لرینك معارف و کالتنه دور اولدیغنه دائر برقرار و قانون بولندیغندن خبردار دیگاز . حتی قویاً ظن ایدیور ، که بیوک ملت مجلسی بویله برقرار ویرمه مشدر . و بویله بر قانون تنظیم ایتمه مشدر . وینه قطعاً قانع که ، بویله برقرار و یاقانون بولنمادجه ، معارف و کالتی مدرسه لری خود بخود صائمق صلاحیتی حائر دکلدر . چونکه اوقاف مؤسسائی بین الملل شهرلرکی ، و یاخود عسکر لکدن تجرید ایتمش بیطرف منطقه لری کی تعرضدن مصوندر . معارف و کالتی دکل ، حتی بلذات اوقاف اداره سی بیله مدرسه لری صائمه ماز . اوقاف هم حق عبدر ، هم ده حق اللهدر . نه حق عبده ، نه ده حق اللهه کیمسه تجاوز ایده من . بلارخصت شرعیه هر هانکی بر مال موقوفه وضع ید ایتک غصبدر ، ابطال حقدر . بناء علیه مشروع ، معتبر و قانونی دکلدر . بو صورتله اجرا اولنان بیع و شرا عقدلری ده هیچ دکلدر . بویله عقدلر اسباب تملکدن دکلدر . نه بایع بدل مییعه ، نه ده مشتری ذات مییعه مالک اوله بیایر . بدل مییعه بایعه حلال اولمادینی کی ، ذات مییعه ده مشتری به حلال دکلدر . مال موقوفک

تربیه طایفه ایلر تربیه دینی

ذهنری اشغال ایدن مهم بر مسئله دن بوکون بحث ایتک ایسته یورز . تنویر وایضاحی لازم اولان بومسئله (تربیه دینی و ملیه) مسئله سیدر . تربیه دینی ایله تربیه ملیه بی بر آزاده سوق و اداره ایتک ممکنیدر ، دکلیدر ؟
بم ، مشاهداته مینی اولان اعتقادمه کوره تربیه ملیه ایله دینی بی بر برندن آیرمق لازم کلز . بونلرک ایکسی بر برده بک اعلا کیدر . بونلر بر برینه ضد شیلر دکلدر .

بر طاقم اقوام اسلامیة نك اسارت آلتنده قالمیرینه سبب ، حقیقی بر تربیه دینی آلمش اولماری دکلدر . اگر بونلر ، اسلامیة نك روحنه تمسک ایتسه لردی ، قارشولرنده کی آوروپالیرک یابدقلمی اونلرده یاپارلردی . بو خصوصده قرآن کریمده صراحت قطعی وارد . آوروپایی اعلا ایتدیرن علوم و معارف و صنایعی دین اسلام رد ایغز . او اسیر قوملرده حقیقی تربیه دین اکیسیدر . بوندن طولایی علمای اسلامیة عنوانی آلان ذوات کاملاً مسئولدرلر . او علما ، اهل اسلامی تعلیمده بیوک پرنسیپلری کاملاً امال ایتشلردر . یوقسه اومدرسه لرده وقتیله علوم و فنون مدونه نصل تدریس ایدلمش ایسه علم غربیه بکدن صوکره آلدینی جولان و فعالیتی علما کوزلری اوکنه کتیره رک تربیه دینی ایله بر لکنده علوم مدونه بیده تدریس ایتسه لردی او مدرسه لر بوکون بر دارالمراف اولورلردی .

بن ممالک اجنبیه بی بر آرز ییلنلردنم . اورالرده مدرس دینی اوله ییلدک ایچون تدریسات متوسطه ایله تدریسات عالیهدن مأذون اولقی اقتضا ایدر ، ایشته بزمیدلرده بیوی طومق لازم کلیر ایکن صرف ونحو و بیان بر آرز ققه ایله مشغول اولقدن باشقه بر شی یاجمادیلر . حتی بر وقت تورک علماسی تورکجه یازمنی بیله ییلنلردی .

بو یابده بر آرز دها ایضاحات ویریم . آلمانیا بی مثال اوله رق کوستره بکم ، او آلمانیا که معارف عصریه نك اوکنه دوشن بیوک ملتردندر . بز آلمانیا به کزیه بیلسک کندی میز یختیارلرک بختیاری عد ایدرز دکلی ؟

آلمان مکتبلرنده باقورده آیه قدر تدریسات دینی مجبوریدر . بو، تدریسات ابتدائیه دن باغلار ، تا یوکسک درجه ده ی صنفله قدر کیدر . صوک سنلرک دینی تدریساتی بک مهمدر . یالکنز علم حالدن عبارت دکلدر . فلسفه دینی اهتا ایله او قودیلور و مختلف دینلرک احکامی ، حکمتلری تنقیددن کپریلور . دینی درسلدن آلتان نومرولرک تام اولملر لازم کلیر . بعض درسلر واردرکه اونلرده تام نومرو آلتمازسه ده اولور . فقط دین ایچون قانوناً اقتضا ایدن نومرو بهمه حال آلتایدر .

دارالفنونده کی طلبه قلوبلری ده شایان دقتدر . بو قلوبلر ایچنده دینه تمسک ایدن قلوبلر واردر . شویله اورایه داخل اولان طلبه بر طاقم وظائف اخلاقیه ایله متخلقی اوله جقلمیرینه یمن ایدرلر . از جمله مسکرات قوللانمازلر ، دوئللو ایتزلر ، تأهل ایدنجه به قدر ، غیر مشروع مناسبتلرده بولونمازلر . زفادن اجتناب ایدرلر . یکریمی ایکی ، یکریمی اوج یاشلرنده کنجبلر واردرکه هب باکردرلر ا

اورالرده دین درسیله حسیات ملیه به طاند اولان طویغولرله دخی کنجبلرک تربیه ایدیلیر . دینه تمسک ، بو آدملری علوم و فنون سائرده کیری بر اقدینی رأی العین کورمکده یز .

مسئله تدریساتده در . ایشک روحی بودر . نفس دینده دکلدر . مدرس لرب هب دارالفنوندن مأذون علمادندرلر . بناء علیه تدریسک نصل اولماسی لازم کله بکنی ییلیرلر . بر طرفدن دینی درس آلان کنج (هفته ده ایکی ساعت) ، او بر

مکتب اتخاذا ایدلمه سنه کلنجه ، بوکا قارشو دینه جک برسوز یوفدر . چونکه اورتاده دیکشه جک اولان ، یالکنز اسمله طلبه نك عنوانیدر . علوم دینیه محللرنده علوم دنیویه او قونه جق ایتمش ، وارسین او قونسون ، اوده بر علمدر ، وطنه ، ملت ، دوله اوده لازمدر . مادام که بوکون غایه اصلیه سی غائب اولمشدر ، او فایه بی تعقیب ایدن طلبه علومه مسکن اولقدن چیقمشدر ، بوش طور اجفته ، یاخود ، بایلرینک روحلری تعذیب ایدن کیمسه لره یاتاقلق ایده جکنه وطنک ارباب تحصیلی بولنان اولادینه منبع تفیض اولماری البته خیرلی در .

آنحقیق شمیدی به قادر مدرسه لرک وقوع بولان تعرضلرده ، متعرضلر ، مدرسه لرک غیر صحی ، باصیق ، رطوبتلی ، حیات فکریه قبرستانی ، غیر عصری اولدقلمی ، عصری بنالر یاپیله راق طلبه علومک اورالرده مجتمعا اقامت ایتلملری ایلری سور یورلردی . معارف و کالتی ، شمیدی اورالرک مکتب اتخاذا ایدلملری سخته هضر ، عصریلکه منافی کور میور . بوده ، مدرسه لرک اهنده حصوله کلش بر انقلاب فکری ، بر تجدد ذهنی تاقی ایدلسه ، عجباً طوغری اولمازمی ؟ مدرسه لرک مکتب حالنه افراغ ایدلملری ده بر انقلاب ، بر تحول ایسه ده ، مدرسه لرک تاریخچه انقلاباننده آریجه بر دوره صایله بیلیرسه ده ، اهلرنده کی او فکری انقلاب ، او ذهنی تحول درجه سنده جالب دقت دکلدر ا

معارف و کالتی بو خصوصده - طوغریسی - بو یوک بر تواضع کوستریور . معارف و کالتنک مدرسه لره بویله التفات تواضعده ، بویله حسن نظر تنزلنده بولنه جغنی کیمسه خاطرندن کچیر مزدی . ا کلاشیلدی که معارف و کالتی مدرسه لره وارث اولقی ایسته یور . عجباً قانون ، بوتوارنه مساعد می در ؟ معلومدر که بر آن اول ، ماننه وارث اولقی ایچون مورثنک حیاته خاتمه چکنلری قانون ، حق و راستدن محروم بیر اقییر . عجباً بو قانونک احکامی معارف و کالتی حقنده جاری دکلی ؟

صاتیلاجق مدرسه لرک پارالریله مکتب یابدیرمق ایسته نیلمه سی ده جای نظر در . جای نظر اولماسنک سببی ده بالاده کی تواضع ، تنزل ، توارث مسئله لریدر . اونلره علاوه ایدیله جک بر سبب دها واردر . مدرسه لرک پاره لری جامعلره صرف ایدلمک ایسته نیلسه بیله ، بوکا جواز شرعی اولوب اولمادینی محتاج تدقیق بر مسئله در . جواز شرعی بولوندینی قبول ایدلسه دخی ، اوقاف اداره سنک ، تعمیر و ترمیمیه مکلف بولندینی اوقادار جامعلر واردر که مدرسه پاره لری بیله کافی کلز ، او پاره لره مهم مقداره ضم و علاوه ایتک ضرورتی واردر . اوقاف اداره سی پاره بولوب ده اونلری بر درلو تعمیر و ترمیم ایتدیره میور . عبادتگاهلره بیله صرف ایدیله بیله جکننده شبهه بولنان ، صرف ایدیلسه دخی احتیاجه کافی کله جکی محقق اولان بو پاره لری مکتب انشاسنه ناصل صرف ایده بیلیرز ؟ اوقاف اداره سی معارف و کالتنک بوفضولی ، بو غیر قانونی ، غیر شرعی مداخله سنه قارشو عجباً نه یابجق ؟